
LIBER QUARTUS.

ARGUMENTUM.

PREFATIO in qua interiorum humani corporis partium sedes ostenduntur. CAPUT I. Curationes singularum laborantium partium. SECT. I. Morborum capitis remedia ; 1°. cephalæ ; 2°. morbi circa faciem ; 3°. resolutionis lingue ; 4°. destillationis ; denique gravedinis. SECT. II. De cervicis morbis ; 1°. remedia contra nervorum rigorem ; 2°. contra anginam ; 3°. contra difficultatem spirandi ; 4°. contra faucium exulcerationem ; 5°. contra tussim ; 6°. contra sanguinis sputum. SECT. III. De stomachi morbis ; 1°. varia remedia adversus stomachi æstum ; 2°. inflationem ; 3°. inflammationem ; 4°. exulcerationem ; 5°. pituitam ; 6°. bilem ; 7°. resolutionem. SECT. IV. De laterum doloribus. SECT. V. De viscerum morbis ; 1°. de peripneumoniâ ; 2°. de morbo epatico ; 3°. de liënis morbo ; 4°. de renum morbis. SECT. VI. De intestinorum morbis ; 1°. de cholera ; 2°. de cæliaco morbo ; 3°. de tenuioris intestini morbo ; 4°. de morbo plenioris intestini ; 5°. de dysenteria seu torminibus ; 6°. de lienteria seu levitate intestinorum ; 7°. de lumbricis ; 8°. de tenesmo ; 9°. de ventris fluxu. SECT. VII. De morbis uteri. Hic lacuna est ; 1°. de morbo hysterico ; 2°. quæ vulva exulcerata curètur ; 3°. de vesicæ doloribus ; 4°. de urinae nimia profusione ; 5°. de nimia seminis profusione. SECT. VIII. De extremarum

extremarum partium morbis ; 1°. de morbis co-
 xarum ; 2°. genuum ; 3°. manuum, pedum articulo-
 rumque. CAP. II. De refectione convalescentium.

PRÆFATIO.

HACTENUS reperiuntur ea genera morborum ,
 quæ in totis corporibus ita sunt , ut iis certæ se-
 des assignari non possint ; nunc de his dicam quæ
 sunt in partibus. Facilius autem omnium interio-
 rum morbi curationesque in notitiam venient ,
 si prius eorum sedes breviter ostendero.

Caput igitur eaque quæ in ore sunt , non lin-
 guâ tantum modò palatoque terminantur , sed
 etiam quatenus oculis nostris exposita sunt. In dex-
 trâ sinistrâque circa guttur *venæ* grandes quæ
σφαγίτιδες nominantur ; itemque *arteriæ* quas
αρτηρίδες vocant , sursum procedentes ultra aures
 feruntur. Atque in ipsis cervicibus *glandule* positæ
 sunt , quæ interdum cum dolore intumescunt.

Deinde duo itinera incipiunt : alterum *asperam*
arteriam nominant , alterum *stomachum*. *Arteria*
 exterior ad pulmônem , *stomachus* interior ad ven-
 triculum fertur : illa spiritum , hic cibum recipit.
 Quibus quum diversæ viæ sint , quâ coeunt , exi-
 gua in arteriâ sub ipsis faucibus *lingula* est , quæ ,
 quum spiramus , attollitur ; quum cibum potio-
 nemque assumimus , arteriam claudit.

Ipsa autem *arteria* dura & cartilaginosa : in
 gutture assurgit , cæteris partibus residit. Constat
 ex circulis quibusdam , compositis ad imaginem

earum vertebrarum quæ in spinâ sunt, ita tamen ut ex parte exteriori aspera, ex interiori, stomachi modo, lævis sit: eaque descendens ad præcordia cum pulmōne committitur. Is spongiosus; idèoque spiritûs capax, & a tergo spinæ ipsi junctus: in duas fibras ungu læ bubulæ modo dividitur. Huic *cor* annexum est, naturâ musculosum, in pectore sub sinistro mamâ situm; duosque quasi ventriculos habet.

At sub corde atque pulmōne *transversum* ex validâ membranâ *septum* est, quod a præcordiis pterum diducit, idque nervosum, multis etiam venis per id discurrentibus: a superiore parte non solùm *intestina*, sed *jecur* quoque liènemque discernit. Hæc *viscera* proximè, sed infra tamen posita dextrâ sinistrâque sunt.

Jecur a dextra parte sub præcordiis ab ipso septo orsum, intrinsecus cavum, extrinsecus gibberum est: quod prominens leviter ventriculo insidet, & in quattuor fibras dividitur: ex inferiore verò parte ei *fel* inhæret.

At *liènis* in sinistrâ, non eidem septo, sed intestino annexus est: naturâ mollis & rarus, longitudinis crassitudinisque modicæ; isque paullum a costarum regione in uterum excédens, & maximâ parte sub his conditur: atque hæc quidem juncta sunt.

Renes verò diversi, qui lumbis sub imis coxis inhærent, a parte earum rotundi, ab alterâ resimi; qui & venosi sunt, & ventriculos habent, & tunicis super conteguntur. Ac *viscerum* quidem hæc sedes sunt.

Stomachus verò, qui intestinorum principium, est nervosus: a septimâ spinæ vertebrâ incipit, ac circa præcordia cum ventriculo committitur.

Ventriculus autem qui receptaculum cibi est, constat ex duobus tergoribus: isque inter lienem & jecur positus est, utroque ex his paullum super eum ingrediente: suntque etiam *membranulæ* tenues, per quas inter se tria ista connectuntur, jun- gunturque ei septo quod transversum esse supra posui.

Inde ima ventriculi pars paullum in dexteri- orem partem conversa, in summum intestinum coar- ctatur. Hanc juncturam *σπλαγχνόν* Græci vocant, quoniam, portæ modo, in inferiores partes ea quæ excreturi sumus, emittit.

Ab ea *jejenum intestinum* incipit, non ita im- plicitum: cui tale vocabulum est, quia numquam quod accêpit, continet; sed protinus in inferio- res partes transmittit. Inde *tenuius intestinum* est, in sinus vehementer implicitum: *orbes* verò ejus per membranulas singuli cum interioribus conne- ctuntur; qui in dexteriolem partem conversi, & e regione dexteriolem coxæ finiti, superiores tamen partes magis complent. Deinde id *intestinum* cum crassiore altero transverso committitur; quod a dextrâ parte incipiens, in sinistrolem pervium & longum est, in dexteriorem non est; idèoque *cæcum* nominatur.

At id quod pervium est, latè fusum atque sinua- tum, minusque quàm superiora intestina nervo- sum, ab utrâque parte huc atque illuc volutum, magis tamen sinistrolem inferioresque partes te-

nens, contingit jecur atque ventriculum : deinde cum quibusdam membranulis a sinistro rene venientibus jungitur ; atque hinc ad dextra recurvarum in ima dirigitur , quâ excernit : ideòque id ibi *rectum intestinum* nominatur. Contegit verò universa hæc *omentum* , ex inferiore parte læve & adstrictum , ex superiore mollius : cui *adeps* quoque innascitur , quæ sensu , sicut *cerebrum* quoque & *medulla* , caret.

At a renibus singulæ *vena* , colore albæ , ad *vesicam* feruntur ; *εφυσήρας* Græci vocant , quod per eas inde descendentem *urînam* in *vesicam* destillare concipiunt. *Vesica* autem in ipso sinu nervosa & duplex , cervicè plena atque carnosa , jungitur per venas cum intestino eoque *osse* quod *pubi* subest. Ipsa soluta atque liberior est ; aliter in viris atque in feminis posita : nam in viris juxta rectum intestinum est , potiùs in sinistram partem inclinata ; in feminis super genitale earum posita est , & , supernè lapsa ab ipsâ *vulvâ* sustinetur. Tum in masculis iter urînæ spatiosius & compressius a cervicè hujus descendit ad colem : in feminis brevius & plenius , super *vulvæ* cervicem se ostendit.

Vulva autem in virginibus quidem admodum exigua est : in mulieribus verò , nisi ubi gravidae sunt , non multo major quàm ut manu comprehendatur. Ea , rectâ continuatâque cervicè quem *canalem* vocant , contra mediam alvum orsa , inde paulillum ad dexteriolem coxam convertitur ; deinde super rectum intestinum progressa , iliis feminae latera sua innectit. Ipsa autem *ilia* inter coxas & pubem imo ventre posita sunt. A qui-

bus ac pube *abdōmen* sursum versū ad præcordia pervenit; ab exteriori parte evidenti cute, ab interiori lævi membranâ inclusum, quæ omento jungitur; *αεπιτόλαι* autem a Græcis nominatur.

CAPUT PRIMUM.

SECT. I. His veluti in conspectum quemdam, quatenus scire curanti necessarium est, adductis, remedia singularum laborantium partium exsequar, orsus a capite: sub quo nomine nuncifico eam partem, quæ capillis tegitur: nam oculorum, aurium, dentium dolor, & si quis similis est, alias erit explicandus.

1°. In capite autem interdum acutus & pestifer morbus est, quam *κεφαλαίαν* Græci vocant: cujus notæ sunt horror calidus, nervorum resolutio, oculorum caligo, mentis alienatio, vomitus, sic ut vox supprimatur; vel sanguinis ex naribus cursus, sic ut corpus frigescat, anima deficiat: præter hæc, dolor intolerabilis, maximè circa tempora vel occipitium. Interdum autem in capite longa imbecillitas, sed neque gravis neque periculosa, per hominis ætatem est: interdum gravior dolor, sed brevis, neque tamen mortiferus; qui vel vino, vel cruditate, vel frigore, vel igne aut sole contrahitur. Hique omnes dolores modò cum febre modò sine hac sunt: modò in toto capite; interdum sic ut oris quoque proximam partem excrucient. Præter hæc etiam invenitur genus, quod potest longum esse: ubi humor cutem inflat,

eaque intumescit, & prementi digito cedit: ὀδόντιον
κέφαλον Græci appellant.

Ex his id quod secundo loco positum est, dum leve est, quâ sit ratione curandum, dixi, quum persequer ea quæ sani homines in imbecillitate partis alicujus facere debèrent. Quæ verò auxilia sint capitis, ubi cum febre dolor est, eo loco explicitum est, quo febrium curatio exposita est.

Nunc de cæteris dicendum est. Ex quibus id quod acutum est, idque quod supra consuetudinem intenditur, idque quod ex subitâ causâ, etsi non pestiferum, tamen vehemens est, primam curationem habet, quâ sanguis mittatur. Sed id, nisi intolerabilis est dolor, supervacuum est: satiusque est abstinere a cibo, si fieri potest etiam a portione; si non potest, aquam bibere. Si postero die dolor remanet, alvum ducere, sternutamenta evocare, nihil assumere nisi aquam. Sæpe enim dies unus aut alter totum dolorem hac ratione discutit, utique si ex vino vel cruditate origo est.

Si verò in his auxilii parum est, tondere oportet ad cutem: deinde considerandum est, quæ causa dolorem excitarit. Si calor, aquâ frigidâ multâ perfundere caput expedit; spongiam concavam imponere, subinde aquâ frigidâ expressam; ungeri rosâ & aceto, vel potius his tinctam lannam succidam imponere, aliave refrigerantia cataplasmata. At si frigus nocuit, caput oportet perfundere aquâ calidâ marinâ, vel certè salsâ, aut in qua laurus decocta sit; tum caput vehementer perfricare; deinde calido oleo implere & veste

velare. Quidam etiam id devinciunt: alii cervicalibus vestimentisque onerant, & sic levantur: alios calida cataplasmata adjuvant. Ergo etiam, ubi causa incognita est, videre oportet, refrigerantia magis an calefacientia leniant, & his uti quæ experimentum approbârit. At si parum causa discernitur, perfundere caput, primùm aquâ calidâ, sicut supra præceptum est, vel salsâ, vel ex lauro decoctâ, tum frigidâ poscâ.

Illa in omni vetusto capitis dolore communia sunt: sternutamenta excitare, inferiores partes vehementer perfricare, gargarizare his quæ salivam movent, cucurbitulas temporibus & occipitio admovere, sanguinem ex naribus detrahere, resinâ subinde tempora pervellere, & imposito sinâpi exulcerare eâ quæ malè habent, ante linteo subjecto, ne vehementer erodat; candentibus ferramentis, ubi dolor est, ulcera excitare, cibum semper modicum cum aqua sumere: ubi levatus est dolor, in balneum ire: ibi multâ aquâ priùs calidâ, deinde frigidâ per caput perfundi. Si discussus ex toto dolor est, etiam ad vinum reverti; sed postea semper, ante quàm quicquam aliud, aquam bibere.

○ Dissimile est id genus quod humorem in caput contrahit: in hoc tonderi ad cutem necessarium est: deinde imponere sinâpi sic ut exulceret: si id parum profuit, scalpello utendum est. Illa cum hydropicis communia sunt, ut exerceatur, insudet, vehementer perfricetur, cibus potionibusque utatur urinam præcipuè moventibus.

2°. Circa faciem verò morbus innascitur, quem

Græci *κυνικὸν στασμον* nominant. Is cum acutâ ferè febre oritur : os cum rictu quodam pervertitur , ideòque nihil aliud est quàm distortio oris. Accedit crebra coloris in facie totoque corpore mutatio : somnus in promptu est.

In hoc sanguinem mittere optimum est. Si finitum eo malum non est, ducere alvum : si ne sic quidem discussum est, albo veratro vomitum movère : præter hæc necessarium est vitare solem, lassitudinem, vinum. Si discussum his non est, utendum est cursu & frictione in eo quod læsum est leni & multa ; in reliquis partibus brevior sed vehementi. Prodest etiam movère sternutamenta, caput radere, idque perfundere aquâ calidâ, vel marinâ, vel certè salsâ, sic ut ei quoque sulfur adjiciatur : post perfusionem iterum perfricare, sinâpi manducare ; eodemque tempore affectis oris partibus ceratum, integris item sinâpi, donec erodat, imponere. Cibus aptissimus ex mediâ materiâ est.

3°. At si lingua resoluta est, quod interdum ex morbo aliquo fit, sic ut sermo hominis non explicetur : oportet gargarizare ex aqua in qua vel thymum, vel hyssòpum, vel nepeta decocta sit ; aquam bibere ; caput & os & ea quæ sub mento sunt, & cervicem vehementer perfricare ; lasere linguam ipsam linere ; manducare quæ sunt acerrima, id est sinâpi, allium, cepam ; magnâ vi luctari ut verba exprimantur, exerceri retento spiritu, caput sæpe aquâ frigidâ perfundere, non numquam multam esse radiculam, deinde vomere.

4°. Destillat autem humor de capite interdum

in nares, quod lene est; interdum in fauces quod pejus est; interdum etiam in pulmonem, quod pessimum est. Si in nares destillaverit, tenuis per has pituita profluit, caput leniter dolet, gravitas in eo sentitur, frequentia sternutamenta sunt: si in fauces, has exasperat, tussiculam movet: si in pulmonem, præter sternutamenta & tussim, est etiam capitis gravitas, lassitudo, sitis, æstus, biliosa urina.

Aliud autem, quamvis non multum distans, malum gravædo est. Hæc nares claudit, vocem obtundit, tussim siccam movet: sub eadem verò salsa est saliva, sonant aures, venæ moventur in capite, turbida urina est. Hæc omnia *κρύζας* Hippocrates nominat: nunc video apud Græcos in gravedine hoc nomen servari: destillationes *κατασαγμὸς* appellari. Hæc autem brevია; sed, si neglecta sunt, longa esse consueverunt.

Nihil pestiferum est, nisi quod pulmonem exulcerat. Ubi aliquid ejus modi sentimus, protinus abstinere a sole, balneo, vino, venere debemus: inter quæ unctioe & assuetio cibo nihilo minus uti licet. Ambulatione tantum non acri, sed rectè utendum est, & post eam caput atque os supra quinquagies perfricandum: raroque fit ut, si bido vel certè triduo nobis temperavimus, id vitium non levetur. Quo levato, si in destillatione crassa facta pituita est, vel in gravedine nares magis patent, balneo utendum est, multaque aqua prius calida, post egelida, fovendum os caputque; deinde cum cibo pleniore vinum bibendum. At si æquè tenuis die quarto pituita est, vel nares

æquè clausæ videntur , assumendum est vinum aminæum austêrum ; deinde rursus biduo aqua : post quæ ad balneum & ad consuetudinem revertendum est.

Neque tamen illis ipsis diebus , quibus aliqua ex consuêtis omittenda sunt , expedit tamquam ægros agere ; sed cætera omnia quasi sanis facienda sunt , præter quàm si diutius aliquem & vehementiùs ista sollicitare consuerunt : huic enim quædam curiosior observatio necessaria est.

Igitur huic , si in nares vel in fauces destillavit , præter ea quæ supra retuli , protinus primis diebus multum ambulandum est , perfricandæ vehementer inferiores partes , levior frictio adhibenda thoráci erit , levior capiti , demenda assuêto cibo pars dimidia , sumenda ova , amyllum similiaque , quæ pituitam faciunt crassiolem : siti , quanta maxima sustineri potest , pugnandum est. Ubi per hæc idoneus aliquis balneo factus , eoque usus est , adjiciendus est cibo pisciculus aut caro ; sic tamen , ne protinus justus modus cibi sumatur : vino meráco copiosiùs utendum est.

At si in pulmonem quoque destillat , multo magis & ambulatione & frictione opus est , eâdemque adhibitâ ratione in cibi. Si non satis illa proficiunt , acrioribus utendum est , magis somno indulgendum , abstinendumque a negotiis omnibus : aliquando , sed seriùs , balneum tentandum.

In gravedine autem , primo die quiescere , neque esse neque bibere , caput velare , fauces lanâ circumdare : postero die surgere , diu abstinere a potione , aut si res coëgerit , non ultra heminam

aquæ assumere : tertio die panis non ita multum ex parte interiore cum pisciculo vel levi carne sumere , aquam bibere . Si quis sibi temperare non potuerit , quo minùs pleniore victu utatur , vomere : ubi in balneum ventum est , multâ aquâ calidâ caput & os fovère usque ad sudorem , tum ad vinum redire . Post quæ vix fieri potest ut idem incommodum maneat : sed si manserit , utendum erit cibis frigidis , aridis , levibus , humore quàm minimo ; servatis frictionibus exercitationibusque , quæ in omni tali genere valetudinis necessariae sunt .

SECT. II. A Capite transitus ad cervicem est , quæ gravibus admodum morbis obnoxia est .

1°. Neque tamen alius importunior acutiorque morbus est , quàm is qui quodam rigore nervorum modò caput scapulis , modò mentum pectori adnectit , modò rectam & immobilem cervicem intendit . Primum Græci ὀπιόδοτον , sequentem ἐμ-
προδότον , ultimum τέτανον appellant : quamvis minùs subtilitèr quidam indiscretis his nominibus utuntur . Ea saepe INTRA QUARTUM diem tollunt : si hunc evaserunt , sine periculo sunt .

Eadem omnia ratione curantur ; idque convenit . Sed Asclepiades utique mittendum sanguinem credidit : quod quidam vitandum esse dixerunt , eo quod maximè tum corpus calore egèret , isque esset in sanguine venarum . Hoc quidem falsum est : neque enim Natura sanguinis est ut utique caleat ; sed ex his quæ in homine sunt , hic celerrimè vel calescit vel refrigescit . Mitti verò necne debeat , ex his intelligi potest , quæ

de sanguinis missione præcepta sunt. Utiq̃ue autem rectè darur castoreum, & cum hoc piper vel laser: deinde opus est fomento humido & calido. Itaque plerique aquâ calidâ multâ cervicēs subinde perfundunt. Id in præsentia allevat; sed opportuniores nervos frigori reddit: quod utique vitandum est.

Utilius igitur est, cerato liquido primùm cervicem perungere; deinde admovère vesicas bubulas vel utriculos oleo calido repletos, vel ex farinâ calidum cataplasma, vel piper rotundum cum ficu contusum. Utilissimum tamen est, humido sale fovère: quod quomodo fieret, jam ostendi. Ubi eorum aliquid factum est, admovère ad ignem, vel si æstas est, in sole ægrum oportet; maximèque oleo vetere, si id non est, Syriaco; si ne id quidem est, adipe quàm vetustissimâ cervicem & scapulas & spinam perfricare.

Fric̃tio quum omnibus in homine vertebris utilis sit, tum iis præcipuè quæ in collo sunt. Ergo die noctèque, interpositis tamen quibusdam temporibus, hoc remedio utendum est. Dum id intermittitur, imponendum malagma aliquod ex calefacientibus. Cavendum verò est præcipuè frigus: ideòque in eo conclavi in quo cubabit æger, ignis continuus esse debet, maximusque tempore antelucano quo præcipuè frigus intenditur. Neque inutile erit caput attonsum habère, idque irino vel cyprino calido madefacere, & superimposito pileo velare; non numquam etiam in calidum oleum totum descendere, vel in aquam calidam in qua fenum græcum decoctum sit, & adjecta

olei pars tertia. ALVUS quoque ducta sæpe superiores partes resolvit.

Si verò etiam vehementiùs dolor crevit, admoventæ cervicibus cucurbitulæ sunt, sic ut cutis incidatur: eadem aut ferramentis aut sinâpi adurenda. Ubi levatus est dolor moverique cervix cœpit; scire licet cedere remediis morbum: sed diu vitandus cibus, quisquis mandendus est. Sorbitionibus utendum, itemque ovis sorbilibus, aut hapalis mollibusve, jus aliquod assumendum. Id si bene processerit, jamque ex toto rectè se habere cervices videbuntur, incipiendum erit a pulticulâ vel intritâ bene madidâ. Celerius tamen etiam panis mandendus quàm vinum gustandum; siquidem hujus usus præcipuè periculosus, ideòque in longum tempus differendus est.

2°. Ut hoc autem morbi genus circa totam cervicem, sic alterum æquè pestiferum acutumque in faucibus esse consuêvit. Nostri *anginam* vocant: apud Græcos nomen prout species est: interdum enim neque rubor, neque tumor ullus appâret; sed corpus aridum est, vix spiritus trahitur, membra solvuntur: id *συνάγχη* vocant. Interdum lingua faucesque cum rubore intumescunt, vox nihil significat, oculi vertuntur, facies pallet singultusque est: *ὠς συνάγχη* vocatur.

Illâ communia sunt; æger non cibum devorare non portionem potest: spiritus ejus includitur. LEVIVUS est, ubi tumor tantum modò & rubor est, cætera non sequuntur: id *παρσυνάγχη* appellant.

Quicquid est, si vires patiuntur, sanguis mittendus est, etsi non abundat: secundum *ἐλάττω*

ducere alvum. Cucurbitula quoque rectè sub mento & circa fauces admoveretur, ut id quod strangulat, evocet. Opus est deinde fomentis humidis: nam sicca spiritum elidunt. Ergo admovère spongas oportet, quæ melius in calidum oleum quàm in calidam aquam subinde dimittuntur: efficacissimusque est hîc quoque salis calidi succus. Tum commodum est, hyssòpum vel nepetam vel thymum vel absinthium, vel etiam furfures aut ficus aridas cum mulsâ aqua decoquere, eâque gargarrizare: post hæc palatum ungere vel felle taurino, vel eo medicamento quod ex moris est. Polline etiam piperis id rectè respergitur.

Si per hæc parum proficitur, ultimum est incidere satis altis plagis sub ipsis maxillis supra collum, vel in palato circa uvam, vel eas venas quæ sub lingua sunt, ut per ea vulnera morbus erumpat. Quibus si non fuerit æger adjutus, scire licet a malo victum esse. Si verò his morbus levatus est, jamque fauces & cibum & potum capiunt, facilis ad bonam valetudinem recursus est. Atque interdum NATURA quoque adjuvat, si ex angustiore sede vitium transit in latiore: itaque rubore & tumore in præcordiis orto, scire licet fauces liberari.

Quicquid autem eas levârit, incipiendum est ab humidis, maximèque aquâ mulsâ decoctâ: deinde assumendi molles & non acres cibi sunt, donec fauces ad pristinum habitum revertantur.

Vulgò audio, si quis pullum hirundininum edarit, anginâ toto anno non periclitari; servatumque eum ex sale, quum is morbus urget, comburi,

carbonemque ejus contritum in aquam mulsam quæ potui detur, infriari & prodesse. Id quum idoneos auctores ex populo habeat, neque habere quicquam periculi possit, quamvis in monumentis medicorum non legerim, tamen inserendum huic operi meo credidi.

3°. Est etiam circa fauces malum, quod apud Græcos aliud atque aliud nomen habet, prout se intendit. Omne in difficultate spirandi consistit: sed hæc dum modica est, neque ex toto strangulat, *δυσπνοια* appellatur; quum vehementior est, ut spirare æger sine sono & anhelatione non possit, *ἀσπμα*; quum accessit id quoque, ne nisi rectâ cervice spiritus trahatur, *ὀρθόπνοια*. Ex quibus id quod primum est, potest diu aliquem trahere: duo insequentia acuta esse consueverunt. His communia sunt; quæd propter angustias per quas spiritus evadit, sibilum elidit: dolor in pectore præcordiisque est, interdum etiam in scapulis; isque modò revertitur: ad hæc tussicula accêdit.

Auxilium verò est, nisi aliquid prohibet, in sanguinis detractione. Neque id satis est, sed lac caprinum calidum jejuno dandum, & si non febricit, venter solvendus est: liquanda alvus, interdum etiam ducenda: quibus extenuatum corpus incipit spiritum trahere commodius. Caput autem etiam in lecto sublime habendum est: thorax fomentis cataplastatisque calidis aut siccis, aut etiam humidis, adjuvandus est; & postea malagma superimponendum, vel ceratum ex cyprino vel irino unguento. Sumenda deinde jejuno

in potum mulsa aqua cum qua vel hyssopus coctus vel contrita capparidis radix sit. Datur etiam utiliter aut nitrum aut nasturtium aut frictum allium; deinde contritum & cum melle mistum: simulque coquuntur mel, galbanum, resina terebinthina: ea autem ubi coeferunt, ex his quod fabae magnitudinem habet, quotidie sub lingua liquatur: aut sulfuris ignem non experti pondo & quadrans, abrotani pondo denarii in vini cyatho teruntur, idque tepefactum sorbetur.

Est etiam non vana opinio vulpini jecur, ubi siccum & aridum factum est, contundi oportere, polentamque ex eo potioni adspergi; vel ejusdem pulmonem quam recentissimum assum, sed sine ferro coctum, edendum esse. Praeter haec, sorbitionibus & lenibus cibis utendum est, interdum vino tenui austero, non numquam vomitu. Prosunt etiam, quaecumque urinam augent; sed nihil magis quam ambulatio lenta paene usque ad lassitudinem; frictio multa praecipue inferiorum partium, vel in sole vel ad ignem, & per seipsum & per alios, usque ad sudorem.

4°. In interiore vero faucium parte interdum exulceratio esse consuevit. In hac plerique extrinsecus cataplasmatibus calidis fomentisque humidis utuntur. Volunt etiam vaporem calidum ore recipi, per quem molliores alii partes eas fieri dicunt, opportunoque vitio jam haerenti. Sed si bene sic vitari frigus potest, tuta illa praesidia; si metus ejus est, supervacua sunt. Utiq; autem perfricare fauces periculosum est; exulcerat enim; neque utilia sunt quae urinae movendae sunt apta;

quia possunt, dum transeunt, ibi quoque pituitam extenuare, quam suppressi melius est.

Asclepiades multarum rerum quas ipsi quoque secuti sumus, auctor bonus, acētum ait quàm acerrimum esse sorbendum; hoc enim sine ulla noxa comprimi ulcera. Sed id suppressere sanguinem potest, ulcera ipsa sanare non potest. Melius huic rei licium est; quod idem quoque æquè probat: vel porri vel marrubii succus, vel nuces Græcæ cum tragacantho contritæ & cum passo mistæ, vel lini semen contritum & cum dulcī vino mistum. Exercitatio quoque ambulandi currendique necessaria est: frictio a pectore vehemens toti inferiori parti adhibenda.

Cibi verò esse debent neque nimium acres, neque asperi; mel, lenticula, tragum, lac, ptisana, pinguis caro, præcipuèque porrum & quicquid cum hoc mistum est. Potionis quàm minimum esse convenit: aqua dari potest vel pura, vel in qua malum cotoneum palmulæve decoctæ sunt. Gargarizationes quoque lenes: sin hæ parum proficiunt, reprimentes utiles sunt.

Hoc genus neque acutum est, & potest esse non longum: curationem tamen maturam, ne vehementer & diu lædat, desiderat.

5°. Tussis verò ferè propter faucium exulcerationem molesta est; quæ multis modis contrahitur. Itaque illis restitutis, ipsa finitur: solet tamen interdum per se quoque malè habere, & vix, quum vetus facta est, eliditur: ac modò arida est, modò pituitam citat.

Oportet autem hyssòpum altero quoque die

bibere : spiritu retento currere , sed minimè in pulvere : ac lectione uti vehementi quæ primò impeditur a tussi , post eam vincit : tum ambulare , deinde per manus quoque exerceri , & pectus diu perfricari : post hæc quàm pinguisimæ ficus uncias tres super prunam incoctas esse.

Præter hæc , si humida tussis est , prosunt frictiones validæ cum quibusdam calefacientibus , sic ut caput quoque simul vehementer perfricetur : item cucurbitulæ pectori admotæ , sinâpi ex parte exteriori faucibus impositum , donec leviter exulceret ; potio ex mentha nucibusque Græcis & amylo ; primoque assumtus panis aridus , deinde aliquis cibus lenis.

At si sicca tussis est , quum ea vehementissimè urget , adjuvat vini austèri cyathus assumtus ; dum ne ampliùs id , interposito tempore aliquo , quàm ter aut quater fiat : item laseris quàm optimi paululum devorare opus est ; porri vel marrubii succum assumere ; scillam delingere ; acêtum ex ea , vel certè acre sorbère , aut cum spica allii contriti duos vini cyathos.

Utilis etiam in omni tussi est peregrinatio , nativatio longa , loca maritima , natationes : cibus interdum mollis , ut malva , urtica ; interdum acer , ut lac cum allio coctum : sorbitiones quibus laser sit adjectum , aut in quibus porrum incoctum tabuerit. Ovum quoque sorbile sulfure adjecto , sorbeat. In potum verò primùm aqua calida , deinde in vicem aliis diebus hæc , aliis verò vinum.

6°. Magis terreri potest aliquis , quum sanguinem exspuit ; sed id modò minus , modò plus periculû

habet. Exit enim modò ex gingivis, modò ex ore; & quidem ex hoc interdum etiam copiosè, sed sine tussi, sine ulcere, sine gingivarum ullo vitio, ita ut nihil exscreetur. Verùm ut ex naribus, sic ex ore aliquando prorumpit sanguis: atque interdum profluit, interdum simile aquæ quiddam in qua caro recens lota est: non nunquam autem is a summis faucibus fertur, modò exulceratâ eâ parte, modò non exulceratâ; sed aut ore venæ alicujus adaperto, aut tuberculis quibusdam natis, ex hisque sanguine erumpente. Quod ubi incidit, neque lædit potio aut cibus, neque quicquam ut ex ulcere exscreatur.

Aliquando verò, gutture & arteriis exulceratis, frequens tussis sanguinem quoque extrudit: interdum etiam fieri solet, ut aut ex pulmone, aut ex pectore, aut ex latere, aut ex jocinore feratur. Sæpe feminæ quibus sanguis per menstrua non responderet, hunc exspuunt: veteresque medici ferunt, vel exesa parte aliquâ sanguinem exire vel ruptâ, vel ore alicujus venæ patefacto. Primam *διαρροίαν*, secundam *ήμημοχασμόν*, tertiam *ανασήμωσιν* appellant. Ultima minimè nocet, prima gravissimè: ac SÆPE quidem EVENIT ut sanguinem pus sequatur.

Interdum autem qui sanguinem ipsum suppressit, satis ad valetudinem profuit: sed si secuta ulcera sunt, si pus, si tussis est, prout sedes ipsa est, ita varia & periculosa genera morborum sunt. Si verò sanguis tantùm fluit, expeditius & remedium & finis est.

Neque ignorari oportet, EIS QUIBUS fluere

sanguis solet, aut quibus spina dolet coxæve, aut post cursum vehementem vel ambulationem, dum febris absit, non esse inutile sanguinis mediocre profluvium; idque per urînam redditum ipsam quoque lassitudinem solvere: ac ne in eo quidem terribile esse, qui ex superiore loco decidit: si tamen in ejus urîná nihil aliud novavit: neque vomitum hujus afferre periculum, etiam quum repetit, si ante confirmare & implere corpus licuit: & ex toto nullum nocere, qui in corpore robusto neque nimius est, neque tussim au calorem movet. Hæc pertinent ad universum: nunc ad ea loca quæ proposui, veniam.

Si ex gingivis exit, portulacam manducasse satis est: si ex ore, continuasse eo merum vinum; si id parum proficit, acêtum. Si inter hæc quoque graviter erumpit, quia consumere hominem potest, commodissimum est impetum ejus, admorâ occipitio cucurbitulâ sic ut cutis quoque incidatur, avertere. Si id mulieri cui menstrua non feruntur, evenit, eandem cucurbitulam, incisis inguinibus ejus, admovère.

At si ex faucibus interioribusve partibus processit; & metus major est, & cura major adhibenda. Sanguis mittendus est: & si nihilo minus ex ore processit, iterum tertioque, & quotidie paulum aliquid: procinus autem debet sorbere vel acêtum, vel etiam cum ture plantaginis aut porri succum, imponendaque extrinsecus supra id quod dolet, lana succida ex acêto est; & id spongiâ subinde refrigerandum. Erasistratus horum crura quoque & femora brachiaque pluribus

locis deligabat : id Asclepiades aded non prodesse, ut etiam inimicum esset, proposuit. Sed id sæpe commodè respondere experimenta testantur.

Neque tamen pluribus locis deligari necesse est; sed sat est infra inguina & super talos summosque humeros, etiam brachia. Tum si febris urget, danda est sorbitio; & potui aqua in qua aliquid ex his quæ alvum adstringunt, decoctum sit. At si abest febris, vel elôta alica, vel panis ex aquâ frigidâ, & molle quoque ovum dari potest: potui vel idem quod supra scriptum est, vel vinum dulce, vel aqua frigida: sed sic bibendum erit, ut sciamus huic morbo sitim prodesse.

Præter hæc necessaria sunt quies, securitas, silentium. Caput hujus quoque cubantis sublîme esse debet, rectèque tondetur: facies sæpe aquâ frigidâ fovenda est. At inimica sunt vinum, balneum, venus, in cibo oleum, acriora omnia, item calida fomenta, conclave calidum & inclusum, multa vestimenta corpori injecta: etiam frictiones, nisi ubi bene sanguis jam conquiêvit. Tum verò incipiendum est a brachiis cruribusque; a thorâce abstinendum. In hoc casu per hiemem locis maritimis, per æstatem mediterraneis opus est.

SECT. III. Faucibus subest stomachus; in quo plura & longa vitia incidere consuerunt. Nam modò hunc ingens calor, modò inflatio, modò inflammatio, modò exulceratio afficit: interdum pituita, interdum bilis oritur: frequentissimumque est ejus malum, quo resolvitur: neque ulla res magis aut corpus afficit. Ut diversa autem vitia ejus, sic etiam remedia sunt.

1°. Ubi exæstuat, aceto cum rosa extrinsecus subinde fovendus est, imponendusque pulvis cum oleo, & ea cataplasmata quæ simul & reprimunt & molliunt. Potui, nisi quid obstat, egelida aqua præstanda.

2°. Si inflatio est, prosunt admotæ cucurbitulæ; neque incidere cutem necesse est: prosunt sicca & calida fomenta, sed non vehementissima. Interponenda abstinentia est: utilis in jejunio potio est absinthii aut hyssopi aut rutæ. Exercitatio primò lenis, deinde major adhibenda est; maximeque quæ superiores partes moveat: quod genus in omnibus stomachi vitiis aptissimum est. Post exercitationem opus est unctiōe, frictiōe, balneo quoque non numquam, sed rariùs; interdum alvi ductiōe. Cibis deinde calidis, neque infantibus: eodemque modo calidis potionibus, primò aquæ, post ubi resèdit inflatio, vini austèri.

Illud quoque in omnibus stomachi vitiis præcipiendum est, ut quo modo se quisque referit, eodem sanus utatur: nam redit huic imbecillitas sua, nisi iisdem defenditur bona valetudo, quibus reddita est.

3°. At si inflammatio aliqua est quam ferè tumor & dolor sequitur, prima sunt quies & abstinentia, lana sulfurata circumdata, in jejunio absinthium. Si ardor stomachum urget, is aceto cum rosa subinde fovendus est: deinde cibis quidem utendum est modicis; imponenda verò extrinsecus quæ simul & reprimunt & molliunt: deinde, his detractis, utendum calidis ex farinâ

cataplasmatibus quæ reliquias digerant : interdum alvus ducenda : adhibenda exercitatio & cibus plenior.

4°. At si exulceratio stomachum infestat, eadem ferè faciendæ sunt quæ in faucibus exulceratis præcepta sunt. Exercitatio, frictio inferiorum partium adhibenda : adhibendi lenes & glutinosi cibi, sed citra satietatem : omnia acra atque acida removenda. Vino, si febris non est, dulci, aut si id inflat, certè leni utendum : sed neque præfrigidum neque nimis calidum.

5°. Si verò pituita stomachum implètur, necessarius modò in jejuniis, modò post cibum vomitus est : utilis exercitatio, gestatio, navigatio, frictio. Nihil edendum bibendumque, nisi calidum ; vitatis tantùm his quæ pituitam contrahere consueverunt.

6°. Molestius est, si stomachus bile vitiosus est. Solent autem hi qui sic tentantur, interpositis quibusdam diebus, hanc, & quidem, quod pessimum est, atram vomere. His rectè alvus ducitur, potiones ex absinthio dantur ; necessaria est gestatio, navigatio, & si fieri potest, ex nausea vomitus : vitanda cruditas, sumendi cibi faciles & stomacho non alièni, vinum austèrum.

7°. Vulgatissimum verò pessimumque stomachi vitium est resolutio, id est, quum cibi non tenax est, soletque desinere ali corpus, ac sic tabe consumi. Huic generi inutilissimum balneum est : lectiones exercitationesque superioris partis necessariae, item unctiones frictionesque : hinc perfundi frigidà, atque in eadem natare, canalibus ejuse

dem subijcere stomachum ipsum, & magis etiam a scapulis id quod contra stomachum est: consistere in frigidis medicatisque fontibus, quales Cucularum Sumbriunarumque sunt, salutare est.

Cibi quoque assumendi sunt frigidi, qui potius difficulter coquuntur, quam facile variantur. Ergo plerique qui nihil aliud concoquere possunt, bubulam coquunt. Ex quo colligi potest, neque venationem, neque piscem dari debere nisi generis durioris. Potui quidem aptissimum est vinum frigidum, vel certe bene calidum meracum, potissimum Rheticum vel Allobrogicum aliudve, quod & austèrum & resinâ conditum est: si id non est, quam asperitimum, maximèque Signinum.

Si cibus non continetur, danda aqua, & eliciendus plenior vomitus est; iterumque dandus cibus, & tum admoventæ duobus infra stomachum digitis cucurbitulæ, ibique duabus aut tribus horis continendæ sunt. Si simul & vomitus & dolor est, imponenda supra stomachum est lana succida, vel spongia ex aceto, vel cataplasma quod refrigeret: perfricanda verò non diu sed vehementer brachia & crura, & calefacienda.

Si plus doloris est, infra præcordia quattuor digitis cucurbitulâ utendum est: protinus dandus panis ex posca frigida: si non continuit, post vomitum leve aliquid ex his quæ non alièna stomacho sint: si ne id quidem tenuit, singuli cyathi vini, singulis interpositis horis, donec stomachus consistat.

Valens etiam medicamentum est radiculæ succus, valentius

Valentius, acidi punici mali cum pari modo succi qui ex dulci punico malo est, adjecto etiam intubi succo & menthæ, sed hujus minimâ parte; quibus tantumdem quantum ex his omnibus est, aquæ frigidæ quàm optimè miscetur: id enim plus quàm vinum ad comprimendum stomachum prodest. Supprimendus autem vomitus est qui per se venit, etsi nausea est. Aut si coacuit intus cibus aut computruit, quorum utrumlibet ructus ostendit, eijciendus est; protinusque, cibus assumptis iisdem quos proximè posui, stomachus restituendus. Ubi sublatus est præsens metus, ad eam redeundum est quæ supra præcepta sunt.

SECT. IV. Stomachus lateribus cingitur, atque in his quoque vehementes dolores esse consueverunt. Eorum initium vel ex frigore vel ex ictu vel ex nimio cursu vel ex morbo est. Sed interdum id malum intra dolorem est: isque modò tardè modò celeriter solvitur: interdum ad perniciem quoque procedit, oriturque acutus morbus qui *πλευριτικός* a Græcis nominatur. Huic dolori lateris febris & tussis accedit; & per hanc exscreatur, si tolerabilis morbus est, pituita; si gravis, sanguis. Interdum etiam sicca tussis est, quæ nihil emolitur: idque vitio primo gravius, secundo tolerabilius est.

Remedium verò est: magni & recentis doloris sanguis missus: at sive levior sive vetustior casus est, vel supervacuum vel serum id auxilium est; confugiendumque ad cucurbitulas est, ante summâ cute incisâ. Rectè etiam sinapi ex aceto super pectus imponitur, donec ulcera pustulasque excitet; & tum medicamentum, quod humorem illuc

citer. Præter hæc, circumdare primùm oportet acus hapso lanæ sulfuratæ: deinde, quum paululum inflammatio se remîsit, siccis & calidis fomentis uti. Ab his transitus ad malagmata est.

Si vetustior dolor remanet, novissimè resinâ impositâ discutitur. Utendum cibus potionibusque calidis: vitandum frigus. Inter hæc tamen non aliènum est extremas partes oleo & sulfure perfricare: si levata tussis est, leni lectione uti; jamque & acres cibos & vinum meracius assumere. Quæ ita a medicis præcipiuntur, ut tamen sine his rusticos nostros epôta ex aqua trixâgo satis adjuvet.

Hæc in omni lateris dolore communia sunt: plus negotii est, si acutus quoque morbus is factus est. In hoc, præter ea quæ supra posita sunt, hæc animadvertenda sunt; ut cibus sit quàm maximè tenuis & lenis, præcipuèque sorbitio, eaque ex ptisana potissimùm, aut jus in quo porrus cum pullo gallinaceo coctus sit; idque non nisi tertio die detur, si tamen per vires licebit: potui verò aqua mulsa, in qua hyssôpum aut ruta decocta sit. Quæ quibus temporibus danda sint, ex ratione vel adauctæ vel levatæ febris apparebit; sic ut in remissione quàm maximâ dentur: cum eo tamen ut sciamus non esse ejus generis tussi aridas fauces committendas: sæpe enim, ubi nihil est quod exscreetur, continuatur & strangulat. Ob quam causam dixi etiam pejus id genus esse tussis, quod nihil, quàm quod pituitam movêret. Sed hîc vinum sorbere, ut supra præcepimus, morbus ipse non patitur; in vicem ejus cremor ptisanæ sumendus est.

Ut his autem in ipso morbi fervore sustinendus æger est, sic ubi paulum is se remisit, alimenta pleniora & vini quoque aliquid dari potest; dum nihil detur quod aut refrigeret corpus, aut fauces asperet. Si in refectioe verò manserit tussis, intermittere oportebit uno die; posteróque, cum cibo vini paulò plus assumere. At invalescente quoque tussi, tum non erit aliènum, ut supra quoque positum est, vini cyathos sorbère; sed in hoc genere valetudinis, dulce vel certè lenè commodius est. Si malum inveteravit, athletico victu corpus firmandum est.

SECT. V. A compagine verò corporis ad viscera transeundum est, & in primis, ad pulmònem veniendum; ex quo vehemens & acutus motbus oritur, quem *περιπνευμονία* Græci vocant.

1º. Ejus hæc conditio est: pulmo totus afficitur; hunc casum ejus subsequitur tussis bilem vel pus trahens, præcordiorum totiusque pectoris gravitas, spiritus difficultas, magnæ febres, continua vigilia, cibi fastidium, tabes. ID GENUS morbi plus periculi quàm doloris habet.

Oportet, si satis validæ vires sunt, sanguinem mittere; sin minores, cucurbitulas sine ferro præcordiis admovère. Quod si satis valet, gestando agrum digerere; si parum, intra domum tantum dimovère: potionem autem hyssòpi dare, cui ficus arida sit incocta; aut aquam mulsam in qua vel hyssòpum vel ruta decocta sit: frictione uti diutissimè in scapulis, proximè ab his in brachiis & pedibus & cruribus; leviter contra pulmònem, idque bis, quotidie facere.

Quod ad cibum verò pertinet, huic nec salsis opus est, neque acris, neque amaris, neque alvum adstringentibus, sed paullo lenioribus. Ergo primis diebus danda est sorbitio ptisanæ vel alicæ vel oryzæ, cum qua recens adeps cocta sit; cum hac sorbile ovum, nuclei pinei, ex melle panis, vel elôta alica ex aquâ mulsâ. Potui danda deinde non solùm pura aqua, sed etiam mulsæ egelida; aut si æstas est, etiam frigida, nisi quid obstat.

Hæc autem altero quoque die, increscente morbo, dare satis est. Ubi incrementum constitit, quantum res patitur, ab omnibus abstinendum est præterquam aquâ egelidâ. Si vires desunt, adjuvandæ sunt aquâ mulsâ.

Prosunt quoque adversus dolores imposita calida fomenta, vel ea quæ simul & reprimunt & emolliunt. Prodest etiam impositus super pectus sal bene contritus cum cerato mistus, quia leviter cutem erôdit, eoque impetum materiæ quâ pulmo vexatur, evocat.

Utile etiam aliquod malagma est ex his quæ materiam trahunt. Neque aliènum est, dum premit morbus, clausis fenestris ægrum continere; ubi paulsum levatus est, ter aut quater die, fenestris aliquantum apertis, parvum aërem recipere. Deinde in refectioe pluribus diebus a vino abstinere; gestatione, frictione uti; sorbitionibus & prioribus cibis adjicere ex oleribus porrum, ex carne unguilas, & summa trunculorum atque pisciculos, sic, ut diu nihil nisi molle & lenè sumatur.

2°. Alterius quoque visceris morbus, id est jecinoris, æquè modò longus, modò acutus esse consuèvit: *Ηπατικόν* Græci vocant. Dextrâ parte sub præcordiis vehemens dolor est; idemque ad latus dextrum & ad jugulum humerumque partis ejusdem pervenit: non numquam manus quoque dextra torpet; horror validus est. Ubi malè est, bilis evomitur; interdum singultus prope strangulat.

Et hæc quidem acuti morbi signa sunt: longioris verò, ubi suppuratio in jecinore est; dolorque modò finitur modò intenditur, dextrâ parte præcordia dura sunt & tument, post cibum major spiritûs difficultas est; accedit maxillarum quædam resolutio. Ubi inveteravit malum, venter & crura pedesque intumescunt; pectus atque humeri circaque, & jugulum utrumque extenuatur.

Initio sanguinem mittere optimum est: tum venter solvendus est, si non potest aliter, per nigrum veratrum. Imponenda extrinsecus cataplasmata; primùm quæ reprimant, deinde calida quæ diducant; quibus rectè iris vel absinthium adjicitur: post hæc malagna. Dandæ verò sorbitiones sunt omnesque cibi & calidi & qui non multum alant, & ferè qui pulmonis quoque dolori convenient; præterque eos qui urinam movent, potionesque ad id efficaces. Utilia in hoc morbo sunt thymum, satireia, hyssopum, nepeta, amyllum, sesamum, amaracum, lauri bacca, pini flos, herba sanguinalis, mentha, ex malo cotoneo medium, columbæ jecur

recens & crudum. Ex quibus quædam per se esse, quædam adjicere vel sorbitioni vel potioni licet: sic tamen ut parçè assumantur. Neque alienum est, absinthium contritum ex melle & pipere, ejusque catapotium quotidie devorare. Abstinentium utique est ab omnibus frigidis: neque enim res ulla magis jecur lædit.

Frictionibus utendum in extremis partibus: vitandus omnis labor, omnis vehementior motus: ne spiritus quidem diutius continendus est. Ira, trepidatio, pondus, jactus, cursus, in hoc inimica sunt. Perfusio corporis multà prodest ex aqua; si hiems est, calidà; si æstas, tepidà: itemque liberalis unctio & in balneo sudor.

Si verò jecur vomica laborat, eadem faciendæ sunt quæ in cæteris interioribus suppurationibus: QUIDAM etiam ultra id scalpello aperiunt ipsam vomicam, vel adurant.

3°. At lienis, ubi affectus est, intumescit, simulque cum eo pars sinistra quæ & dura est & prementi remittitur; venter quoque intentus est, aliquis etiam cruribus tumor est. Ulcera aut omnino non sanescunt, aut certè cicatricem vix recipiunt: in intentâ ambulatione vel cursu dolor & quædam difficultas est.

Hoc vitium quies augèt: itaque exercitatione & labore opus est; habitâ ramen ratione, ne febrem ista, si nimium processerint, excitent. Unctiones frictionesque & sudores necessarii sunt. Dulciâ omnia inimica sunt, item lac & caseus: acida autem maxime conveniunt. Ergo acërum acré per se sorbere, & magis etiam quod stilla

Conditum est, expedit. Edenda sunt salsamenta, vel olea ex muriâ durâ, lactûcæ tinctæ in aceto, Intubiquè & betæ ex eodem; & sinapi, asparagus, armoracia & pastinâca: de carnibus verò unguis, rostra, aves macræ, ejusdemque generis venatio. Potui verò jejuno dari debet absinthium aquæ incoctum: at post cibum aqua a ferrario fabro, in qua candens ferrum subinde tinctum sit: hæc enim vel præcipuè liënem coërcet: quod animalversum est in his animalibus. quæ apud hos fabros educata exiguis liënes habent.

Potest etiam dari vinum tenue, austèrum; omniaque in cibis & potionibus quæ urinae movendæ sunt: præcipuèque ad id valet vel trifolii semen, vel cuminum, vel apium, vel serpyllum, vel cytisis, vel portulaca, vel nepeta, vel thymum, vel hyssòpum, vel saturèia: hæc enim inde commodissimè videntur humorem educere. Liënis quoque bubulus utiliter esui datur: præcipuèque erûca & nasturtium liënem extenuant.

Imponenda quoque extrinsecus sunt quæ levant. Fit... ex unguentariis glandulis quas *μυροβαλάνες* Græci vocant: fit ex lini & nasturtii semine, quò vinum & oleum adjicitur: fit ex cupresso viridi & aridâ ficu: fit ex sinâpi cui sevi hircini a renibus quarta pars ponderis adjicitur, teriturque in sale & protinus imponitur.

Multisquoque modis huic rei capparî aptum est: nam & ipsum cum cibo assumere, & muriam ejus cum aceto sorbère commodum est. Quin etiam extrinsecus radicem contritam, vel corticem ejus cum furfuribus, aut ipsum capparî cum

melle contritum imponere expedit. Malagmata quoque huic rei aptantur.

4°. At renes ubi affecti sunt, diu malè habent: pejus verò est, si frequens biliosus vomitus accedit. Oportet conquiescere: cubare molliter: solvere alvum; si aliter non respondet, etiam ducere: sæpe desidère in aquà calidà: neque cibum neque potionem frigidam assumere: abstinère ab omnibus salsis, acribus, acidis, pomis: bibere liberaliter: adicere modò cibo modò potioni piper, porrum, ferulam, album papáver: quæ maximè inde urinam movère consueverunt.

Auxilio quoque his exulceratis sunt, si adhuc ulcera purganda sunt, cucumeris semina detrahtis corticibus sexaginta, nuclei ex pinu silvestri quindecim, anisi quod tribus digitis sumi possit, croci paullum: contrita & in duas mulsi potiones divisa.

Si verò dolor tantum levandus est, ejusdem cucumeris semina triginta, iidem nuclei viginti, nuces Græcæ quinque, croci paullulum, contrita & cum lacte potui data. Ac insuper quoque rectè quædam malagmata injiciuntur; maximèque ea quæ humori extrahendo sunt.

SECT. VI. Avisceribus ad intestina veniendum est, quæ sunt & acutis & longis morbis æquè obnoxia.

1°. Primo facienda mentio est cholera; quia commune id stomachi atque intestinorum vitium videri potest: nam simul & dejectio & vomitus, præterque hæc inflatio est. Intestina torquentur, bilis supra infraque erumpit, primùm aquæ simi-

lis, deinde ut in eâ recens caro lora esse videatur, interdum alba, non numquam nigra vel varia. Ergo eo nomine morbum hunc *χολέραν* Græci nominârunt. Præter ea verò quæ supra comprehensa sunt, sæpe etiam crura manusque contrahuntur, urget sitis, anima deficit: quibus concurrentibus, non mirum est si subitò quis moritur. Neque tamen ulli morbo minore momento succurritur.

Protinus ergo, ubi ista cœperunt, aquæ tepidæ quàm plurimum bibere oportet & vomere. Vix umquam ea sine vomitu sumitur: sed etiamsi id non incidit, tamen corruptæ miscuisse novam materiam prodest; parsque sanitatis est vomitum esse suppressum. Si id incidit, protinus ab omni potione abstinendum est: si verò tormina sunt, oportet frigidis & humidis fomentis stomachum fovère; vel si venter dolet, iisdem egelidis, sic ut venter ipse mediocriter calentibus juvetur. Quod si vehementer & vomitus & dejectio & sitis vexant, & adhuc subcruda sunt quæ vomuntur, nondum vino matûrum tempus est: aqua, neque ea ipsa frigida, sed potiùs egelida danda est; admovendumque naribus est pulegium ex acéto, vel polenta vino aspersa, vel mentha, vel quod secundùm naturam est.

At quum discussa cruditas est, tum magis vèrendum est ne anima deficiat: ergo tum confugiendum est ad vinum. Id esse oportet tenue, odoratum, & cum aquâ frigidâ mistum, vel polentâ adjectâ, vel infracto pane, quem ipsum quoque assumere expedit: quotiesque aliquid aut stomachus aut venter effûdit, toties per hæc vires

restituere. Erasistratus primò tribus vini guttis aut quinque aspergendam potionem esse dixit; deinde paulatim merum adjiciendum. Is, si & ab initio vinum dedit & merum crudiratis secutus est, non sine causâ fecit: si vehementem infirmitatem adjuvari posse tribus guttis putavit, erravit.

At si inanis est homo, & crura ejus contrahuntur, interponenda potio absinthii est. Si extremæ partes corporis frigent, ungenta sunt calido oleo, cui ceræ paulum sit adjectum, calidisque fomentis nutriendâ. Si ne sub his quidem quies facta est, extrinsecus contra ventriculum ipsum cucurbitula admovenda est, aut sinapi superimponendum. Ubi (vomitus) is constitit, dormire oportet: postero die utique a potione abstinere: die tertio in balneum ire: paulatim se cibo reficere somnoque, quisquis facile acquiescit; vitæque lassitudinem & frigora. Si post suppressam choleram febricula manet, alvum duci necessarium est, tum cibus vinoque utendum. Sed hic quidem morbus & acutus est, & inter intestina stomachumque versatur sic, ut cujus potissimum partis sit, non facile dici possit.

2°. In ipsius verò ventriculi portâ consistit is qui & longus esse consuevit, & κοιλιακός a Græcis nominatur. Sub hoc venter indurescit, dolorque ejus est; alvus nihil reddit, ac ne spiritum quidem transmittit; extremæ partes frigescunt, difficulter spiritus redditur.

Commodissimum est inter initia calida cataplasmata toti ventri imponere, ut dolorem leniant: post cibum vomere, atque ita ventrem exi-

manire: proximis deinde diebus cucurbitulas sine ferro ventri & coxis admovere: ventrem ipsum liquare dato lacte & vino salso frigido; si tempus anni patitur, etiam viridibus ficis; sic tamen, ne quis aut cibus aut humor universus detur, sed paullatim. Ergo per intervalla temporis sat est cyathos binos ternosve sumere, & cibum pro portione hujus: commodèque facit cyatho lactis cyathus aquæ mistus & sic datus: cibique inflantes & acres utiliores sunt; adeo ut lacti quoque rectè contritum allium adjiciatur.

Præcedente verò tempore, opus est gestari, maximèque navigare; perfricari ter aut quater die sic ut nitrum oleo adjiciatur; perfundi aquâ calidâ post cibum; deinde sinapi imponere per omnia membra, excepto capite, donec arrodantur & rubeant; maximèque si corpus durum & virile est. Paullatim deinde faciendus est transitus ad ea quæ ventrem comprimunt. Assa caro danda valens, & quæ non facilè corrumpatur: potui verò pluvialis aqua decocta; sed quæ per binos ternosve cyathos bibatur.

Si vetus vitium est, oportet laser quàm optimum ad piperis magnitudinem devorare: altero quoque die vinum vel aquam bibere, interdum interposito cibo, singulos vini cyathos sorbere: ex inferiore parte infundere aquam pluvialem egelidam; maximèque si dolor in imis partibus remanet.

3°. Intra ipsa verò intestina consistunt duo morbi; quorum unus in tenuiore, alter in pleniore est. Prior acutus est, insequens esse longus

potest. Diocles Carystius tenuioris intestini morbum *χώρασιν*, plenioris *ἐιλεόν* nominavit: a plerisque video nunc illum priorem *ἐιλεόν*, hunc *κολικόν* nominari. Sed prior modò supra umbilicum, modò sub umbilico dolorem movet. Fit in alterutro loco inflammatio: nec alvus nec spiritus infra transmittitur. Si superior pars affecta est, cibus; si inferior, stercus per os redditur: si utrumlibet, metus est. Adjicitur periculo, si vomitus biliosus est, mali odoris, aut varius, aut niger est.

Remedium est sanguinem mittere, vel cucurbitulas pluribus locis admovère, non ubique cute incisâ; id enim duobus aut tribus locis satis est: ex cæteris spiritum evocare abundè est. Tum animadvertere oportet quo loco malum sit: solet enim contra id tumere: & si supra umbilicum est, alvi ductio utilis non est: si infra alvum, ducere interdum, ut Erasistrato placuit, optimum est, & sæpe id auxilii in his partibus magnum remedium est. Ducitur autem, percolato ptisanæ cremore cum oleo & melle, sic ut præterea nihil adjiciatur. Si nihil tumet, duas manus imponere oportet supra summum ventrem, paullatimque deducere: invenietur enim mali locus, qui necesse est renitatur: & ex eo demum deliberari poterit ducenda necne alvus sit.

Illa communia sunt; calida cataplasmata admovère, eaque imponere a mammis usque ad inguina & spinam, ac sæpe mutare; brachia cruraque prefricare; demittere totum hominem in calidum oleum; si dolor non quiescit, etiam in

Alvum ex parte inferiore tres aut quatuor cyathos calidi olei dare. Ubi per hæc consecuti sumus, ut ex inferiore parte spiritus transmittatur, offerre potui mulsum tepidum, non multum: (nam ante magnâ curâ vitandum est ne quid bibat) si id commodè cessit, adjicere sorbitionem.

Ubi dolor & febricula quiêrunt, tum demum uti cibo pleniore; sed neque inflante neque valido, ne intestina adhuc imbecilla lædantur: potui verò nihil præterquam puram aquam offerre. Nam sive quid violentum sive acidum est, id huic morbo aliènum est. Ac postea quoque vitare oportet balneum, ambulationem, gestationem cæterosque corporis motus: nam facilè id malum redire consuevit: &, sive quum frigus subit sive aliqua jactatio, nisi bene jam confirmatis intestinis, revertitur.

4°. Is autem morbus qui in intestino pleniore est, in ea maximè parte est quâ cæcum esse proposui. Vehemens fit inflatio, vehementes dolores, dextrâ magis parte: intestinum verti vidètur; quod prope spiritum elidit. In plerisque post frigora cruditatesque oritur, deinde quiescit; & per ætatem sæpe repetens sic cruciat, ut vitæ spatium nihil demat.

Ubi is dolor cœpit, admovère sicca & calida fomenta oportet; sed primò lenia, deinde validiora; simulque frictione ad extremas partes, id est crura brachiaque, materiam evocare. Is si discussus non est, quâ dolet, cucurbitulas sine ferro defigere. Est etiam medicamentum ejus rei causâ comparatum, quod κολικόν nominatur; id se res

perisse Cassius gloriabatur. Magis prodest potum
datum: sed impositum quoque extrinsecus, dige-
rendo spiritum, dolorem levat.

Nisi finito verò tormento, rectè neque cibus
neque potio assumitur. Quo victu sit utendum iis
qui hoc genere tentantur, jam mihi dictum est.
Confectio medicamenti, quod *κολικόν* nominatur,
ex his constat. Costi, anisi, castorei, singulo-
rum P. III. petroselini P. IV. piperis & longi,
& rotundi, singulorum P. V. papaveris lacrymæ,
junci rotundi, myrrhæ, nardi, singulorum
P. VI. quæ melle excipiuntur. Id autem & devo-
xari potest, & ex aquâ calidâ sumi.

5°. Proxima his inter intestinorum mala tor-
mina esse consueverunt: *δυσεντερία* Græcè vocatur.
Intus intestina exulcerantur: ex his cruor manat;
isque modò cum stercore aliquo semper liquido,
modò cum quibusdam quasi mucosis excernitur;
interdum simul quædam carnosa descendunt:
frequens dejiciendi cupiditas, dolorque in ano
est. Cum eodem dolore exiguum aliquid emitti-
tur, atque eo quoque tormentum intenditur; id-
que post tempus aliquod levatur, exiguaque re-
quies est: somnus interpellatur, febricula oritur,
longoque tempore id malum quum inveterave-
rit, aut tollit hominem, aut etiamsi finitur,
excruciat.

Oportet in primis conquiescere; siquidem om-
nis agitatio exulcerat: deinde jejunum sorbere
vini cyathum, cui contrita radix quinquefolii sit
adjecta: imponere cataplasmata super ventrem
quæ reprimunt; quod in superioribus ventris mor-

Bis non expedit : quotiesque desêdit , sublucere aquâ calidâ in qua decoctæ verbênæ sint : portulacam vel coctam vel ex durâ muriâ edisse ; cibos potionesque eas assumere quæ adstringunt alvum.

Si vetustior morbus est , ex inferioribus partibus tepidum infundere vel ptisanæ cremorem , vel lac , vel adipem liquatam , vel medullam cervinam , vel oleum , vel cum rosa butyrum , vel cum eadem album crudum ex ovis , vel aquam in qua lini semen decoctum sit ; vel , si somnus non accêdit , vitellos cum aqua in qua rosæ floris folia cocta sint : levant enim dolorem hæc , & mitiora ulcera efficiunt ; maximèque utilia sunt , si cibi quoque secutum fastidium est. Themison muriâ durâ quàm asperimâ hic utendum memoria prodidit.

Cibi verò esse debent qui leniter ventrem adstringant : at ea quæ uriuam moveant , si id consecuta sunt , in aliâ partem humorem avertendo prosunt : si non sunt consecuta , noxam augent : itaque nisi in quibus promptè id facere consuêrunt , non sunt adhibenda. Potui , si febricula est , aqua pura calida , vel ea quæ ipsa quoque adstringat , dari debet : si non est , vinum leve austèrum. Si pluribus diebus nihil remedia illa juvêrunt , vetusque jam vitium est , aquæ bene frigida potio assumpta ulcera adstringit , & initium secundæ valetudinis facit. Sed ubi venter suppressus est , protinus ad calidam potionem revertendum est.

Solet autem interdum etiam putris sanies pessimique odoris descendere : solet & interdum purus sanguis profluere. Si superius vitium est , alvus

aquâ mulsâ delui debet; tum deinde eadem infundi, quæ supra comprehensa sunt. Valensque est etiam adversus ulcera intestinorum, minii gleba cum salis heminâ contritâ: sin minus, mista his aqua in alvum indatur. At, si sanguis profluit, cibi potionesque esse debent quæ adstringant.

6°. Ex TORMINIBUS interdum intestinorum levitas oritur, quâ continere nihil possunt, & quicquid assumptum est, inconfectum protinus reddunt. Id interdum ægros trahit, interdum præcipitat.

In hoc utique adhibere oportet comprimentia, quo facilius tenendi aliquid intestinis vis sit. Ergo & super pectus ponatur sinapi, exulceratâque cute, malagma quod humorem evocet: & ex verbénis decoctâ in aquâ desidat: & cibos potionesque assumat quæ alvum adstringunt; & frigidis utatur perfusionibus.

Oportet tamen prospicere ne, simul his omnibus admotis, vitium contrarium per immodicas inflationes oriatur: paullatim ergo firmari intestina debent, aliquibus quotidie adjectis. Et quum in omni fluore ventris, tum in hoc præcipuè, necessarium est, non quoties libet desiderè, sed quoties necesse est, ut hæc ipsa mora in consuetudinem ferendi oneris intestina deducat.

Alterum quoque, quod æquè ad omnes similes affectus pertinet, in hoc maximè servandum est; ut, quum pleraque utilia insuavia sint, qualis est plantâgo & rubi & quicquid malicorio mistum est, ea potissimùm ex his dentur, quæ me-

Simè æger volet. Deinde, si omnia ista fastidiet, ad excitandam cibi cupiditatem, interponatur aliquid minùs utile, sed magis gratum. Exercitationes & frictiones huic quoque morbo necessariæ sunt; & cum his sol, ignis, balneum, vomitus, ut Hippocrati visum est, etiam albo veratro, si cætera parum proficiant, evocatus.

7°. Non numquam autem lumbrici quoque occupant alvum, idque modò ex inferioribus partibus, modò, quod sædius, ore redduntur: atque interdum latos eos, qui pejores sunt, interdum teretes videmus.

Si lati sunt, aqua potui dari debet in qua lupinum aut cortex mori decoctus sit, aut cui adjectum sit contritum vel hyssòpum, vel piperis acetabulum, scammonæ paulum: vel etiam pridie, quum multum allium ederit, vomat. Posteroque die mali punici tenues radículas colligat, quantum manu comprehender; easque contusas in aquæ tribus sextariis decoquat, donec tertia pars supersit; huic adiciat nitri paulum, & jejûnus bibat. Interpositis deinde tribus horis, duas portiones sumat talis aquæ, vel muriæ duræ huic adjectæ; tum desidat, subjectâ calidâ aquâ in pelve.

Si verò teretes sunt, (qui pueros maximè exercent) & eadem dari possunt, & quædam leviora; ut contritum semen urticæ aut brassicæ, aut cumini cum aqua, vel mentha cum eadem, vel absinthium decoctum, vel hyssòpum ex aqua mulsa, vel nasturtii semen cum aceto contritum. Edisse etiam & lupinum & allium prodest, vel in alvum oleum subter dedisse.

8°. Est autem aliud levius omnibus proximis de quibus supra dictum est, quod *τεινεσμων* Græci vocant. Id neque acutis neque longis morbis annumerari debet, quum facilè tollatur, neque unquam per se jugulet. In hoc æquè atque in torminibus frequens desidendi cupiditas est; æquè dolor in ano, ubi aliquid excernitur. Descendunt autem pituitæ mucisque similia; interdum etiam leviter subruenta; sed his interponuntur nonnumquam ex cibo quoque rectè cocta.

Desidère oportet in aquâ calidâ; sæpiusque ipsum anum nutrire. Cui rei plura medicamenta idonea sunt: butyrum cum rosa, acacia ex aceto liquata; emplastrum id quod *τετραφάρμακον* Græci vocant, rosâ liquatum; alûmen lanæ circumdatum & intus appositum: eadem quoque ex inferiore parte indita, quæ torminum auxilia sunt, eadem verbænæ decoctæ, ut inferiores partes foveantur. Alternis verò diebus aquâ, alternis leve & austèrum vinum bibendum est. Potio esse debet egelida & frigidâ propior: ratio victûs talis qualem ad tormina supra præcepimus.

9°. Levior etiam, dum recens, dejectio est; tibi & liquida alvus & sæpius quàm ex consuetudine, fertur: in qua interdum tolerabilis dolor est, interdum gravissimus; idque pejus est. Sed uno die fluere alvum sæpe pro valetudine est; atque etiam pluribus, dum febris absit & intra septimum diem id conquiescat: purgatur enim corpus, & quod intus læsurum erat, utiliter effunditur. Verùm spatium periculosum est: interdum enim tormina ac febriculas excitat; viresque consumit.

Primo die quiescere satis est; neque impetum ventris prohibere. Si per se desit, balneo uti, paulum cibi capere; si mansit, abstinere non solum à cibo, sed etiam a potione. Postero die si nihilo minus liquida alvus est, æquè conquiescere, paululum adstringentis cibi sumere. Tercio die in balneum ire; vehementer omnia præter ventrem perfricare, ad ignem lumbos scapulasque admoveere; cibis uti, sed ventrem contrahentibus; vino multo meraco. Si postero quoque die fuerit, plus edisse, sed vomere: ex toto donec conquiescat, contra siti, fame, vomitu niti: vix enim fieri potest, ut post hanc animadversionem alvus non contrahatur.

Alla via est, ubi velis suppressere; coenare, deinde vomere: postero die lecto conquiescere, vesperè ungi, sed leniter: deinde panis circa sebram ex vino aminæo mero sumere, tum assumere aliquid maximèque avem; & postea vinum idem bibere aquâ pluviali mistum, idque usque quintum diem facere, iterumque vomere. Frigidam autem assidue portionem esse debere, contra priores auctores Asclepiades affirmavit, & quidem quàm frigidissimam. Ego experimentis quemque in se credere debere existimo calidâ potius an frigidâ utatur.

Interdum autem evenit, ut id malum pluribus diebus neglectum curari difficilius possit. A vomitu oportet incipere; deinde postero die vesperi tepido loco ungi, cibum modicum assumere, vinum meracum quàm asperrimum; impositam super ventrem habere cum cerato rutam. In hoc autem

affectu corporis, neque ambulatione neque frictione opus est; vehiculo sedisse vel magis etiam equo prodest: neque enim ulla res magis intestina confirmat.

Si verò etiam medicamentis utendum est, aptissimum est id quod ex pomis fit. Vindemiæ tempore in grande vas conjicienda sunt pira atque mala silvestria: si ea non sunt, pira Tarentina viridia vel Signina, mala Scandiana vel Amerinana, myrapia: hisque adjicienda sunt coronea, & cum ipsis corticibus suis punica, sorba, & quibus magis utimur, etiam torminalia, sic ut hæc tertiam ollæ parte teneant: tum ea musto implenda est, coquendumque id donec, quæ indita sunt, liquata in unitatem quamdam coëant. Id gustui non insuave est: & quandocumque opus est, assumtum leniter, sine ullâ stomachi noxâ, ventrem tenet. Duo aut tria cochlearia uno die sumsisse satis est.

Alterum valentius genus: myrti baccas legere, ex his vinum exprimere, id decoquere ut decima pars remaneat, ejusque cyathum sorbere. Tertium quod quandocumque fieri potest: malum punicum excavare, exemptisque omnibus seminibus, membranas quæ inter ea fuerunt, iterum incidere: tum infundere cruda ova, rudiculâque miscere: deinde malum ipsum super prunam imponere, quod, dum humor intus est, non aduritur: ubi siccum esse cœpit, removere oportet, extradumque cochleari, quod intus est, edisse. Hoc, aliquibus adjectis, majus momentum habet: itaque etiam in id piper album conjicitur.

ctur, misceturque cum sale & pipere, esturque ex his.

Edenda est pulicula etiam, cum qua paullum ex favo vetere coctum sit. Et lenticula cum maliorio cocta, rubique cacumina in aqua decocta, & ex oleo atque aceto assumta, efficacia sunt: atque ea aqua, in qua vel palmulae, vel malum cotoneum, vel arida sorba, vel rubi decocti sunt, potata. Quod genus significo, quoties portionem dandam esse dico quae adstringat.

Tritici quoque hemina in vino aminæo austero decoquitur, idque triticum jejuno ac sitienti datur; superque id vinum sorbetur: quod jure valentissimis medicamentis annumerari potest. Atque etiam potui datur vinum Signinum, vel resinatatum austero, vel quodlibet austero. Confunditur quoque cum corticibus seminibusque suis punicum malum, vinoque tali miscetur: idque vel merum sorbet aliquis vel bibit mistum. Sed medicamentis uti, nisi in vehementibus malis, supervacuum est.

10°. (*Hic lacuna est*).

SECT. VII. Ex vulvâ quoque feminis vehemens malum nascitur; proximèque ab stomacho vel afficitur hæc vel corpus afficit. Interdum etiam sic exanimat, ut tamquam comitiali morbo prosternat. Distat tamen hic casus, eo quod neque oculi vertuntur, nec spumæ profluunt, nec nervi distenduntur: sopor tantum est. Id vitium quibusdam feminis crebro revertens perpetuum est.

11°. Ubi incidit, si satis virium est, sanguis missus

adjuvat: si parum est, cucurbitulæ tamen defigenda sunt in inguinibus. Si diutius (ea) aujacet aut alioqui jacere consuêvit; admovere oportet naribus extinctum ex lucernâ linamentum, vel aliud ex his quæ fœdioris esse odoris retuli, quod mulierem excitet. Idem aquæ frigida per fusio efficit. Adjuvat quoque ruta contrita cum melle, vel ex cyprino ceratum, vel quodlibet calidum & humidum cataplasma, naturalibus pube tenus impositum. Inter hæc etiam perfricare coxas & poplites oportet.

Deinde, ubi (ea) ad se rediit, circumcidendum vinum ei est in totum annum, etiam si casus idem non revertitur. Frictione quotidie utendum totius quidem corporis, præcipuè verò ventris & poplitum. Cibus ex mediâ materiâ dandus: si nâpi super imum ventrem tertio quoque aut quarto die imponendum, donec corpus rubeat.

Si durities manet, mollire commodè videtur solanum in lac demissum, deinde contritum, & cera alba atque medulla cervina cum irino, aut seyum taurinum vel caprinum cum rosa mistum. Dandum potui etiam vel castoreum est, vel git, vel anethum. Si parum pura est, purgatur junco quadrato.

2°. Si verò vulva exulcerata est, ceratum ex rosa fiet: etiam recens suilla adeps & ex ovis album misceatur, idque apponatur; vel album ex ovo cum rosâ mistum, adjecto, quò facilius consistat, contritæ rosæ pulvere. Dolens verò vulva sulfure suffumigari debet.

At si purgatio nimia mulieri nocet, remedio

sunt CUCURBITULÆ, cute incisâ, inguinibus vel etiam sub mammis admotæ. Si maligna purgatio est, subjicienda sunt (***) *Desunt in vetustissimo exemplari folia duo.*) coërcentia. Id faciunt etiam albæ olivæ, nigrum papâver cum melle assumptum, & gummi cum trito semine apij liquatum, & cum cyatho passi datum.

3°. Præter hæc, in omnibus vesicæ doloribus, idoneæ potiones sunt quæ ex odoribus fiunt, id est, spicâ nardi, croco, cinnamomo, casiâ similibusque. Idem etiam decocta lentiscus præstat. Si tamen intolerabilis dolor est, & sanguis profluit, etiam sanguinis detractio apta est, aut certè coxis admotæ cucurbitulæ, cute incisâ.

4°. At quum urîna super potionum modum mingitur, & jam sine dolore profluens maciem & periculum facit; si tenuis est, opus est exercitatione & frictione, maximèque in sole vel ad ignem. Balneum rarum esse debet, neque longa in eo mora; cibus comprimens, vinum austèrum meracum, per æstatem frigidum, per hiemem egelidum; sed tantum, quantum minimum sicin finiat: alvus quoque vel ducenda vel lacte purganda est. Si crassa urîna est, vehementior esse debet & exercitatio & frictio, longior in balneo mora: cibus opus est teneris: vinum idem. In utroque morbo vitanda omnia sunt quæ urînam movère consuèrunt.

5°. Est etiam circa naturalia vitium, nimia profusio seminis: quod sine venere sine nocturnis imaginibus sic fertur, ut, interposito spatio, tabe hominem consumat.

In hoc affectu salutare sunt vehementes frictiones, perfusiones natationesque quàm frigidissimæ; neque cibi, nec potio, nisi frigida assumta. Vitare autem oportet cruditates & omnia inflantia; nihil ex his assumere quæ contrahere semen videntur; qualia sunt, siligo, simila, ova, alica, amyllum, omnis caro glutinosa, piper, erûca, bulbi, nuclei pinei. Neque aliènum est fovère inferiores partes aquâ decoctâ ex verbénis comprimentibus; ex iisdem aliqua cataplasmata imo ventri inguinibusque circumdare, præcipuè ex aceto rutam; vitare etiam ne supînus dormiat.

SECT. VIII. Superest ut ad extremas partes corporis veniam, quæ articulis inter se conseruntur; initium a coxis faciam.

19. Harum ingens dolor esse consuevit, isque hominem sæpe debilitat, & quosdam non dimittit: eoque id genus difficillimè curatur, quodd ferè post longos morbos vis pestifera huc se inclinat; quæ ut alias partes liberat, sic hanc ipsam quoque affectamprehendit.

Fovendum primùm aquâ calidâ est: deinde utendum calidis cataplasmatibus. Maximè prodesse videtur, aut cum hordeaceâ farinâ, aut cum ficu ex aqua decoctâ mistus capparum cortex concisus; vel solii farina ex vino diluto cocta & mista cum aridâ fæce: quæ quia refrigerant, imponere noctu malagmata commodius est. Inulæ quoque radix contûsa, & postea ex vino austero cocta, & datè super coxam imposita, inter valentissimâ auxilia est.

Si ista non solverunt, sale calido & humido
urendum

utendum est. Si ne sic quidem finitus dolor est, aut tumor ei accedit, incisâ cute, admovendâ sunt cucurbitulæ: movenda urina: alvus, si compressa est, ducenda. Ultimum est, & in uretri quoque morbis efficacissimum, tribus aut quatuor locis super coxam, CUTEM candentibus ferreamentis exulcerare. Frictione quoque utendum est, maximè in sole & eodem die sæpius: quo facilius ea quæ coëundo nocuerunt, digerantur: eaque, si nulla exulceratio est, etiam ipsis coxis; si est, cæteris partibus adhibenda est.

Quum verò sæpe aliquid exulcerandum candenti ferreamento sit, uti materia inutilis evocetur, illud perpetuum est, non, ut primùm fieri potest, hujus generis ulcera sanare; sed ea trahere donec id vitium cui per hæc opitulamur, conquiescat.

2°. Coxis proxima genua sunt: in quibus ipsis non numquam dolor esse consuêvit. In iisdem autem cataplasmatibus cucurbitulisque præsidium est, sicut etiam quum in humeris aliisque commissuris dolor aliquis exortus est. Equitare ei cui genua doleant, inimicissimum omnium est. Omnes autem ejus modi dolores, ubi inveteraverunt, vix citra ustionem finiuntur.

3°. In manibus pedibusque articularum vitia frequentiora longioraque sunt, quæ in podagris chiragrisve esse consuêrunt; EA RARÒ vel castratos vel pueros ante feminae coitum, vel mulieres, nisi quibus menstrua suppressa sunt, tentant.

Ubi sentiri cœperunt, sanguis mittendus est:

id enim inter initia statim factum, sæpe annuam, non numquam perpetuam valetudinem bonam præstat. Quidam etiam, quum asinino lacte epoto ex toto se eluissent, in perpetuum hoc malum evaserunt; quidam, quum toto anno a vino, mulso, venere sibi temperassent, securitatem totius vitæ consecuti sunt; idque utique post primum dolorem servandum est, etiam si quiêvit. Quod si jam consuetudo ejus facta est, potest quidem aliquis esse securior his temporibus quibus dolor se remisit; majorem verò curam adhibere debent hi quibus id revertitur; QUOD FERÈ vere autumnove fieri solet.

Quum verò dolor non urget, mane gestari debet, deinde ferri, aut inambulatione levi se dimovere; & si podagra est, interpositis temporibus exiguis, in vicem modò sedere modò ingredi; tum ante quàm cibum capiat, sine balneo loco calido leviter perfricari, sudare, perfundi aquâ egelidâ: deinde cibum sumere ex mediâ materiâ, interpositis rebus urînam moventibus, quotiesque plenior est, evomere.

Ubi dolor vehemens urget, interest sine tumore is sit, an tumor cum calore, an tumor jam etiam occalluerit. Nam si tumor nullus est, calidis fomentis opus est. Aquam marinam vel muriam duram ferverefacere oportet, deinde in pelvem conjicere, & quum jam homo pati potest, pedes eò demittere superque pallam dare, & vestimento tegere: paulatim deinde juxta labrum ipsum ex eadem aqua leviter infundere, ne calor

intus destituat; ac deinde nocte cataplasmata calefacientia imponere, maximèque hibisci radicem ex vino coctam.

Si verò tumor calorque est, utiliora sunt refrigerantia, RECTÉQUE in aquâ quàm frigidissimâ articuli continentur; sed neque quotidie, neque diu fit, ne nervi indurescant. Imponendum verò est cataplasma quod refrigeret: neque tamen in hoc ipso diu permanendum, sed ad ea transeundum, quæ sic reprimunt ut emolliant. Si major est dolor, papaveris cortices in vino coquendi, miscendique cum cerato sunt quod ex rosâ factum sit: vel ceræ & adipis suillæ tantundem unâ liquandum, deinde his vinum miscendum, atque ubi quod ex eo impositum est incaluit, detrahendum & subinde imponendum aliud est.

Si verò tumores etiam occaluerunt & dolent, levat spongia imposita, quæ subinde ex oleo vel aceto vel aquâ frigidâ exprimitur; aut pari portione inter se mista, pix, cera, alumen.

Sunt etiam plura idonea manibus pedibusque malagmata. Quod si nihil superimponi dolor patitur, id quod sine tumore est, fovère oportet spongiâ quæ in aquam calidam demittatur, in qua vel papaveris cortices, vel cucumeris silvestris radix decocta sit; tum inducere articulis crocum cum succo papaveris & ovillo lacte.

At si tumor est, foveri quidem debet aquâ egelidâ, in qua lentiscus, verbena, aliave exprimentibus decocta sit: induci verò medicamentum ex nucibus amaris cum aceto titis; aut

ex cerussâ cui contritæ herbæ muralis succus sit adjectus. Lapis etiam qui carnem edit, quem *σαρκοφαγόν* Græci vocant, excîsus sic ut pedes capiat, demissos eos, quum dolent, retentosque ibi levare consuevit. Ex quo in Asiâ lapidi Asio gratia est.

Ubi dolor & inflammatio se remisérunt, quod intra dies quadraginta fit, nisi vitium hominis accessit, modicis exercitationibus, abstinentiâ, unctiõibus lenibus utendum est, sic ut etiam cum acopo, vel liquido cerato cyprino articuli perfricentur. Equitare podagricis quoque alienum est.

Quibus verò articulorum dolor certis temporibus revertitur, hos ante & curioso victu cavere oportet, ne inutilis materia corpori supersit, & crebriore vomitu; & si quis ex corpore metus est, vel alvi ductione uti, vel lacte purgari. Quod Erasistratus IN PODAGRICIS expulit; ne in inferiores partes factus cursus pedes repleret: quum evidens sit omni purgatione non superiora tantum modò, sed etiam inferiora exinaniri.

CAPUT SECUNDUM.

Ex quocumque autem morbo quis invalescit, si tardè confirmatur, vigilare primâ luce debet; nihilo minùs in lecto conquirere: circa tertiam horam leviter unctis manibus corpus permulcère. Deinde delectationis causâ, quantum juvat, ambulare, omni circumcisâ negotiosâ cogitatione

vel actione : tum gestari diu : multâ applicatione
tuti : loca , cœlum , cibos saepe mutare. Ubi tri-
duo quatrduove vinum bibit , uno aut etiam al-
tero die interponere aquam. Per hæc enim fiet
ne in vitia tabem inferentia incidat , & ut ma-
turè vires suas recipiat. Quum verò ex toto con-
valuerit , periculosè vitæ genus subitò mutabit
& inordinatè aget. Paullatim ergo debet , omis-
sis legibus , eò transire , ut arbitrio suo vivat.

